

Tom Ghedalia - Postul lui Ghedalia צום גדליה [anul 5781]

Tom Ghedalia este unul din cele patru posturi stabilite din Tanach pe care ni le poruncește profetul Zecharia/Zaharia în cap.8 versetul 19: „Postul lunii a patra și postul lunii a cincea și postul lunii a șaptea și postul lunii a zecea vor fi pentru casa lui Iehuda bucurie și veselie și adunări fericite (sărbători)”. Aceste patru posturi sunt toate legate de marea catastrofă care a survenit asupra poporului evreu prin distrugere Templului și a Ierusalimului, după care a urmat expulzarea poporului din țara sa. Evenimentele sunt: în luna a patra este 17 Tamuz, ziua în care s-a produs o breșă în zidurile Ierusalimului și a început cucerirea orașului. În luna a cincea, este 9 Av, ziua în care au fost arse și distruse cele două Temple. În luna a șaptea este 3 Tisri, ziua în care a fost ucis ultimul guvernator evreu al Iehuda de un alt evreu. Iar în luna a zecea este 10 Tevet, ziua în care a început asediul asupra Ierusalimului care a durat un an și jumătate.

Acest post are legătură istorică cu celelalte trei – toate referindu-se la cucerirea Ierusalimului și distrugerea templului, însă și diferă de ele. Cele trei comemorează aspectul general, politic, național și religios al dezastrului, Tom Ghedalia se referă la uciderea unei persoane în cadrul acestei nenorociri. Postul a fost stabilit pentru a comemora uciderea ultimului guvernator evreu asupra țării Iehuda, Ghedalia Ben Ahikam, înfăptuită de un alt evreu. O crimă asemănătoare de așa proporții s-a petrecut după peste 2,500 de ani când primul ministru Ithak Rabin a fost asasinat tot de un evreu în anul 1995.

Babilonienii aveau o administrație extrem de bine organizată și fiind cuceritori al multor țări știau că primul lucru după victorie este o organizare locală a populației. Așa că deja de la a doua zi după distrugerea orașului care a avut loc de 9 Av, au organizat convoiul prizonierilor care va pleca spre nord către Babilon. În acest convoi era de fapt clasa superioară a funcționarilor, ofițerilor, oamenilor de artă și a intelectualilor care nu au fost expulzați în primele două valuri de exil. Printre ei se afla și profetul Ieremia, care în cap. 50 ne povestește cum comandantul suprem al armatei babiloniene, Nevuzaradan, l-a scos din convoiul care pleca și unde era încătușat spunându-i că el este un om liber, autorizat să plece oriunde vrea. Iermiya a ales bineînțeles să rămână în Ierusalim. Acest tratament de VIP i-a fost acordat profetului fiindcă babilonienii au știut atitudinea constantă a lui de a fi de partea babilonienilor, sfat care din păcate nu a fost adoptat de ultimii regi ai Iehuda. Este clar că serviciile secrete babiloniene erau extrem de eficiente.

În cadrul acestui proces rapid de reorganizare, regele Babiloniei, Nevuchadnețar, a numit un guvernator evreu care să conducă rămășițele poporului care au rămas în țară: „Și cât despre poporul care rămăsese în țara lui Iehuda, pe care îl lăsase Nevuchadnețar, regele Babilonului, el a rânduit peste ei pe Ghedalia fiul lui Ahikam” (2Regi 25:22).

Și aici eficiența serviciilor secrete babiloniene este de remarcat. Ei au ales o personalitate care nu era din sămânța dinastiei lui David, dar venea dintr-o familie renumită de intelectuali foarte apropiați de familia regală. A fost numit Ghedalia fiul lui Ahikam, nepotul lui Șafan, rezident al orașelului Mițpa de la intrarea spre Ierusalim. Bunicul lui, Șafan Hasofer (scriitorul) este un descendent al unei familii renumite de scriitori. El a trăit în perioada marelui rege reformator, Ioșiyahu (vezi 2Regi, 22:3-15). Ghedalia era omul potrivit la momentul potrivit. Rași la versetul din Ieremia 39:14 spune că Ghedalia a fost în disputa politică între liderii poporului de partea cui să fie țara, oare de

partea Babiloniei ori de partea Egiptului, de partea Babiloniei. Asta spre deosebire de conducătorii țării în frunte cu regele. Rași mai spune că Ghedalia a trecut în tabăra babiloniană ca să fie în siguranță. Să nu uităm ce a pățit Ieremia care și el a susținut că trebuie mers cu Babilon și s-a trezit încarcerat în temniță. Așa că era normal ca Ghedalia să fie numit guvernator din partea regelui Babiloniei.

El a început imediat să organizeze pe cei rămași ca să facă provizii de alimente ca să poată supraviețui iernii care se apropia. Babilonienii au lăsat un număr de persoane în Iehuda ca să fie cine să lucreze pământul ca să asigure armatei babiloniene aflate pe teritoriul Iehuda proviziile de care au nevoie. Cu aceeași ocazie mai plăteau taxe Babiloniei. Și mai mult decât atât, evreii care au fugit din cauza războiului care s-a desfășurat în Iehuda au fugit în țările dimprejur au început să se întoarcă. Mai era o ultimă speranță de salvare a țării și a poporului, chiar dacă Templul nu mai era: „Și de asemenea toți evreii care erau în Moav și printre fiii lui Amon și în Edom și cei care erau în toate țările au auzit că regele Babilonului lăsase o rămășiță în Iehuda și că peste ei îl pusese pe Ghedalia, fiul lui Ahikam, fiul lui Șafan. Și toți evreii s-au întors din toate locurile unde fuseseră împrăștiați și au venit în țara lui Iehuda, la Ghedalia, la Mițpa și au strâns vin și foarte multe fructe de vară” (Ieremia 40:11-12).

În această situație bună a țării care încearcă să-și revină din uriașa catastrofă apare o primejdie nouă, nu mai puțin periculoasă decât cea dinainte. Este vorba despre o alianță ciudată între doi care vor să-l înlăture pe Ghedalia. Unul este evreu, Yișmael Ben Netanya, din familia regelui David, iar al doilea este Baalis, regele Bnei Amon, care fusese în alianță cu ultimul rege al Iehuda, Țidkiyahu contra Babiloniei. Baalis vrea să profite de situație și să se folosească de un evreu ca să scape de Ghedalia și să ocupe prospera țară Iuda. Pe de altă parte, Yișmael Ben Netanya revendică conducerea pentru el fiind un urmaș al dinastiei regelui David: „Și Iohanah, fiul lui Careah, și toate căpeteniile oștirilor care erau în câmpii au venit la Ghedalia la Mițpa și i-au zis: știi în adevăr că Baalis, regele fiilor lui Amon, l-a trimis pe Ismael, fiul lui Netanya, ca să te lovească de moarte?” (Ieremia 40:13-14). Acești oameni erau rămășițele armatei din Iuda care la sfârșitul războiului s-au ascuns de trupele babiloniene pe câmpii și în păduri. O parte dintre ei s-au organizat să servească în tabăra guvernatorului Ghedalia, fie ca body gard, fie ca serviciu secret de informații. Acest serviciu secret a aflat că altă ramură a rămășițelor armatei evreiești au plănuit un atentat la viața lui Ghedalia. Acesta, poate din naivitate și poate din încredere că un evreu nu va omorî un evreu, nu a acceptat această atenționare. Ei i-au propus să-l asasineze pe Yișmael fără ca nimeni să știe: „Să mă duc te rog și să-l lovesc pe Yișmael, fiul lui Netanya, și nimeni nu va ști” (Ieremia/Ieremia 40:15). Aici el adaugă și aspectul politic al unei astfel de asasinat: „De ce să-ți ia el viața și să fie împrăștiați toți cei din Iehuda care sunt adunați în jurul tău și să piară rămășița lui Iuda?” (Ieremia 40:15). Ghedalia, poate din naivitate sau poate din încredere că nu se poate ca un evreu să omoare un alt evreu îi interzice lui Iohanah Ben Careah să aplice acest plan: „Să nu faci lucrul acesta pentru că tu vorbești neadevăr despre Ismael” (Ieremia 40:16). Și într-adevăr Yișmael împreună cu zece din soldații lui au fost invitați la Ghedalia la o masă festivă, probabil de Roș Hașana. Acolo Yișmael și cei zece soldați care erau cu ei au scos săbiile pe care probabil le ascuseseră sub haine și l-au omorât pe Ghedalia și pe toți evreii și babilonienii care erau acolo, mulți fiind garda lui personală (vezi Ieremia 41:1-3).

Însă ei nu s-au oprit acolo. A doua zi, un grup de evrei din nord, probabil rămășițe din regatul de nord Israel care fuseseră expulzați cu aproape 150 de ani înainte veneau spre Mițpa. Probabil au auzit că este un conducător nou care reușește să înceapă refacerea țării. Ei veneau la Templul care nu mai exista, iar ei încă nu aflaseră, și asta după sute de ani în care le era interzis acest lucru. Este un semn de reunificare posibilă între ultimii supraviețuitori ai poporului. Aici s-a petrecut un eveniment groaznic. Din cei optzeci de oameni sărmani, șaptezeci au fost măcelăriți și au fost aruncați în groapa pe care o pregătise regele Asa din Iehuda contra regelui Baasa din Israel cu 400 de ani înainte. Ceilalți zece l-au mituit pe Yișmael cu alimentele pe care le-au ascuns. Până la sfârșit Yișmael cu oamenii lui au fugit în Amon de frică.

Puținii rămași, de frica babilonienilor au hotărât să fugă în Egipt: „Și tot poporul, de la mic și până la mare, și căpeteniile oștirilor, s-au ridicat și au plecat în Egipt, pentru că se temeau de caldeeni” (2Regi 25:26). Asta în ciuda avertizărilor lui Ieremia că babilonienii îi vor ajunge și acolo. Și într-adevăr babilonienii au cucerit Egiptul după câțiva ani pentru o scurtă perioadă deoarece Babilon a fost cucerită de Persia.

Așa a rămas pământul Iehuda și cel al Israel pustiu, fără evrei, cel puțin 52 de ani până când împăratul Koreș/Cyrus

le-a îngăduit evreilor să se întoarcă. Între timp tot felul de oameni, mai ales din Amon s-au așezat în țară. Acest lucru a încetinit reîntoarcerea evreilor și a slăbit așezământul evreiesc în toată perioada celui de al doilea templu.

Noi putem concluda faptul că Tom Ghedalia este singurul post și chiar singura sărbătoare sau ceremonie dedicată unei persoane și nu unui eveniment, este faptul că noi jelim în această zi nu numai uciderea unui lider evreu provocat de un evreu, ci distrugerea statului evreu pentru 2,500 de ani până la înființarea statului Israel în 1948. De 9 Av s-a distrus Templul și toate simbolurile statului, iar în mai puțin de două luni mai târziu, de 3 Tișri, s-a distrus ultimul așezământ și șansa de a reface rămășițele acestui stat.